

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада балалардың танымдық қабілетін дамыту

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173896/>**Алтынбекова Айжан Жаркынбековна****Лауазымы: тәрбиеші****Шымкент қаласы.****№35 “Сәуле” бөбекжай- бақшасы**

Кіріспе: Балабақша кезеңі – бала өміріндегі ерекше маңызды кезең. Бұл кезеңде балалардың физикалық, эмоциялық, әлеуметтік және танымдық қабілеттері дамиды. Балалар алғаш рет әлеуметтік ортаға енеді, жаңа білімдер мен дағдыларды меңгереді. Балабақшада балалардың танымдық қабілетін дамыту – бұл педагогикалық процесс, балаларды қоршаған әлеммен таныстырып, олардың ой-өрісін кеңейтіп, есте сақтау, ойлау, қабылдау, қиял сияқты когнитивті процестерін қалыптастыруды көздейді.

Танымдық қабілет дегеніміз не?

Танымдық қабілеттер – адамның қоршаған ортаны тануы мен түсінуіне, оны қабылдауы мен өңдеуіне қатысты психикалық процестердің жиынтығы. Бұл қабілеттердің ішінде есте сақтау, ойлау, қабылдау, зейін және тілдік дағдылар ерекше орын алады. Баланың танымдық қабілеті осы процестер арқылы дамып, баланың қоршаған әлемге деген қызығушылығы мен ынтасын арттырады.

Балабақшадағы танымдық дамудың маңызы

Балабақша – балалардың танымдық қабілеттерінің қалыптасатын негізгі алаңы болып табылады. Осы кезеңде балалар білімді сезім мүшелері арқылы алады. Олар ойын, сурет салу, еңбек әрекеттері және басқа да іс-әрекеттер арқылы дүниені таниды, сол арқылы олардың санасы дамиды. Танымдық қабілеттерді дұрыс дамыту баланың мектепке дайын болуына және әрі қарайғы білім алу процесінде табысты болуына мүмкіндік береді.

Балабақшадағы балалардың танымдық дамуы балалардың:

1. **Қоршаған ортаны танып-білу:** Балалар табиғатпен, жануарлармен, өсімдіктермен танысып, олардың ерекшеліктерін үйренеді. Қоршаған орта туралы алғашқы білімдер мен түсініктер осы кезеңде қалыптасады.
2. **Ойлау қабілетінің дамуы:** Балалар өздері мен өзгелердің іс-әрекеттерін талдап, себеп-салдар байланыстарын түсінуге үйренеді. Олар логикалық ойлауды, мәселені шешуді, дұрыс шешім қабылдауды үйренеді.
3. **Есте сақтау қабілетінің артуы:** Балабақшада балалардың есте сақтау қабілеттері дамиды. Ойындар мен тапсырмалар арқылы олардың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді есте сақтау қабілеттері шыңдалады.
4. **Қиял мен шығармашылық қабілетінің дамуы:** Балалар өз ойларын, сезімдерін сөзбен, суретпен, музыкамен білдіруге үйренеді. Қиялдың дамуы арқылы олардың шығармашылық қабілеттері артады.

Танымдық қабілеттерді дамыту тәсілдері

Балабақшада балалардың танымдық қабілеттерін дамыту үшін түрлі әдіс-тәсілдер мен ойындар қолданылады. Олардың ішінде ең тиімділері мыналар:

1. **Ойын арқылы оқу:** Ойын – балалардың танымдық дамуына зор ықпал етеді. Ойын арқылы балалар өздерінің білімдерін кеңейтіп, жаңа ақпаратты жеңіл қабылдайды. Мысалы, «Сурет салу» ойыны арқылы балалар түрлі геометриялық фигураларды танып, оларды дұрыс бейнелеуге үйренеді. «Көзбен көріп танысу» ойындары арқылы балалар өздерінің табиғат пен қоршаған орта туралы түсініктерін тереңдете түседі.
2. **Мультимедиялық құралдар қолдану:** Балабақшада мультимедиялық құралдар, компьютерлік бағдарламалар арқылы балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға болады. Бұл құралдар арқылы балалар суреттер мен дыбыстарды тыңдап, ақпаратты көрнекі түрде қабылдайды. Мысалы, мультфильмдер мен анимациялық бағдарламалар арқылы табиғаттың, жануарлардың немесе әртүрлі құбылыстардың ерекшеліктері түсіндіріледі.
3. **Топтық жұмыстар:** Топтық жұмыстар арқылы балалар бір-бірімен өз білімдерімен бөлісіп, бірлесе жұмыс істей алады. Бұл әдіс олардың коммуникативтік дағдыларын дамытады, сонымен қатар шығармашылық ойлау мен пікір алмасуды күшейтеді.
4. **Кітаптар мен ертегілер оқу:** Кітаптар мен ертегілер балалардың тілдік дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады. Ерте жастан бастап балаларға кітап оқып беру олардың қиялы мен ой-өрісін кеңейтеді. Ертегілер арқылы олар әлемді тануға, дұрыс пен бұрысты ажыратуға, моральдық қағидаларды үйренуге мүмкіндік алады.
5. **Құрастыру ойындары:** Балалар құрастыру ойындары арқылы өз ойларын

нақты түрде бейнелей алады. Мысалы, конструкторлар мен блоктар арқылы балалар кеңістікті бағдарлау, жоспарлау дағдыларын игереді.

6. **Табиғатпен жұмыс:** Табиғаттың өзі балалардың танымдық қабілетін дамытуда маңызды рөл атқарады. Балалар табиғатқа шығу, гүлдер мен жануарлар туралы көбірек білу арқылы олардың танымдық дүниелері кеңейеді.

Қорытынды

Балабақшада балалардың танымдық қабілеттерін дамыту өте маңызды процесс болып табылады. Бұл кезеңде балалардың ойлау, есте сақтау, қиялдау, қабылдау сияқты қабілеттері шыңдалып, олардың жеке тұлғасының қалыптасуына әсер етеді. Педагогтар мен тәрбиешілер баланың жеке қасиеттерін ескере отырып, танымдық қабілеттерін дамытуға арналған түрлі әдістер мен тәсілдерді пайдалану арқылы баланың әлемді тануға деген ынтасын арттыруы қажет. Баланың білім алуына оңтайлы жағдай жасау – оның болашағына жасалған маңызды қадам.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. **Әбілқасым А. М. Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық процестерін қарым-қатынас арқылы дамытудың психологиялық маңыздылығы**
2. **Капенова А. А., Калипанова К. Т. ЭОЖ 372 Ізденушілік әрекет барысындағы баланың танымдық белсенділігін дамыту**
3. **Интернет желісі**

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.